

Objavljeno u: *Pregled, časopis za politički i kulturni život, br. 12, god I, 1927.*

Iva Despić

ZADAĆE SAVREMENE ŽENE

Došao je momenat kada se mora apelovati na žene, i kada je sva nada u tome da žene rade. Rezultat toga rada znaće možda oceniti tek naša deca ili unučad. To je posao spor i mučan ali najsigurniji da se dođe do pozitivnih rezultata. Osobito u zemlji koja je i za pobjede izgubila mnoge moralne kvalitete, koja je izgubila dobro mišljenje i simpatije naših saveznika koji su se pre divili našem junaštvu, našem nacionalizmu i našem poštenju i vernosti. Sad smo u mučnom položaju iz koga ne znamo kako da se izvučemo i sada treba da se sve svesne žene, kulturne radnice, dadu na posao. Izvojevati pravo glasa žene sigurno je važno, ali je sad važnije pitanje po sredi, jer to pravo će doći samo, ako žene budu dovoljno iskoristile svoju ulogu majke.

Mnogo se dele kod nas žene i ljudi, kao da nisu ni isti rod, kao da su dva potpuno protivna pola i kao da nisu čovek i žena oni koji jedan drugoga dopunjuju. Tome su krive u prvom redu žene – majke, koje su dobile u ruke dete, tu glinu iz koje su mogle izvajati dobar ili rđav karakter, kome istina nisu mogle dati baš sve osobine, ali su mogle dati dobro vaspitanje i dobar karakter. I kada su majke imale decu u rukama, kada su ih naučile govoriti, kada su mogle da im uliju patriotizam u dušu, trebalo je da znadu već malom detetu da uliju u dušu tu jednakost prava koje sada traže od onih ljudi, koji su još kao deca slušali da je „on muško i da njega sestra treba da sluša“, koji su već kao dečaci sa prezirom govorili: „ona je žensko“. Postoji razlika između muškog i ženskog ali zato da se dopunjuju, ne da se smatraju kao dva neprijateljska tabora. Kada sve majke budu u tome smislu vaspitavale decu, neće više trebati da traže neka prava, ona će biti tako prirodna. Neće se sa prezirom gledati, već jedan drugoga poštivati. Žene, kako vidite u Vašim rukama je da naučite ljude, da naučite heroje, na načinite patriote i poštene ljude, i da načinite ljude koji neće sa prezirom gledati na žene.

Sada treba apelovati na sve one žene koje su svesne i prosvećene, koje rade u javnom životu i bore se za svoja prava, koje imaju vremena i prilike da ulaze u široke mase, da posvete svoju ljubav i nastojanje da naša ženska deca, kakve treba da budu majke, kako da vaspitavaju svoju decu. I naše su stare majke učinile mnogo, one koje nisu znale ni čitati ni pisati, predavajući istoriju srpskoga naroda. Čim je dete progovorilo, znalo je o Kraljeviću Marku, znalo o Caru Lazaru, znalo da je nekada bilo srpsko carstvo izgubljeno i da ga treba podići, da se treba boriti. Stotinama godina ginulo se za otadžbinu, dok nije došao čas da se oživotvori vekovni san. Naš patriotizam zadivio je ceo svet i sve simpatije su bile za nas, za „taj mali i junački narod“. Eto šta su učinile žene ulevajući patriotizam deci.

Ali iza velike pobede došla je velika reakcija. Patriotizam je popustio. Mi gubimo simpatije, kod nas je kaos. Na našu veliku nesreću došli su na površinu elemeneti bez kvaliteta, bez vaspitanja, sitničari i egoiste. Može biti da nije ni moguće da se preko noći iskorene svi atavistički nagoni, nagoni delova koji su se morali razviti u skrivanju po šumama i ljutoj borbi za nacionalni opstanak.

Ali danas su bedni unuci, koji su na vlasti, zadržali samo pljačku a zaboravili nacionalizam. Oni su još gladni, i ne mogu se dosta nagrabiti. Oni zaboravljaju sve drugo, oni će zaboraviti i onu čarobnu reč i ostaće zakopani sa blagom. Nikada nismo moralno slabije stali. To je posledica rata. Mnoge su dobre osobine izgubljene u ovom elementarnom haosu i mnogo je zlo izašlo na površinu. Ali ipak verujemo da još ima poštenja. Verujemo da će žene opet doprineti svoj obol državi i narodu da će nam dati novi naraštaj koje mu će usaditi u krv i tu jednakost, za koju sada treba da se bore i dobijaju gde-gde kao milostinju, i da će nam dati ljude od karaktera. Onda po koji divlji ostatak atavizma neće moći da naškodi zemlji, za koju sada strahujemo da ne pogine u mladosti jer je zaražena nekim moralnim zlom, a još neznamo gde je taj lekar koji bi je mogao izlečiti, ili je li zaista njena kontrukcija tako jaka da može da izdrži dok pređe kriza. Ipak, mi se nadamo i apelujemo, na žene koje imaju tako veliku zadaću i koje će je znati ispuniti.

Ali treba da se radi u tom pravcu, da se govori i piše. Treba da se stvori jedna organizacija i da je prihvate sve žene koje već javno rade. Osim drugih zadaća

koje imaju u javnom radu i to da uzmu kao važnu, najvažniju stvar a ne da vaspitanje lakomisleno prepuštaju slučajju.

Sve žene mogu da uplivišu na društvo tražeći u prvom redu poštenje od ljudi. Sa svojim jakim instinktom one to mogu da razberu, one mogu da dadu ton, one mogu sa svojim prezirom da bojkotuju i one ljude koji su na visokim položajima, one mogu da se inače učine kao one patriotkinje koje su žrtvovale za svoju zemlju, kada je bila potreba, sav svoj nakit. Žene mogu da sa prezirom prelaze zahteve muškaraca koji traže od žene da se luksuzno oblači, da im bude veći ćeif. Osobito treba da ne dovode svoje muževe u iskušenje da radi toga luksuza zaboravljaju do kraja na ponos posizu za onim novcem koga su trebali da budu čuvari.

Žene mogu da učine tako mnogo. Ustanite žene i spašavajte vi, kada je došlo vreme da su ljudi izgubili ravnotežu!